

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ulkoasiainhallinnosta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi ulkoasiainhallinnosta annettu laki, jonka eräät säännökset ovat joko ristiriidassa vuoden 1988 alusta oimaan tulevan valtion virkamieslain säännösten kanssa tai tulevat tarpeettomiksi tämän lain tulla voimaan. Samalla ehdotetaan tehtäviksi nykyisen lain voimassaoloaikana tarpeellisiksi havaitut asialliset muutokset.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti valtion virkamieslain kanssa eli 1 päivänä tammikuuta 1988.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti valtion virkamieslain kanssa eli 1 päivänä tammikuuta 1988.

YLEISPERUSTELUT

Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

ja -asetukset tulisi lainsäädännön selkeyden vuoksi sopeuttaa uuteen virkamieslainsäädäntöön.

1.1 Nykyinen tilanne

1.2 Ehdotetut muutokset

Valtion virkamieslainsäädännön uudistamista oskeva lainsäädäntö tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1988. Keskeiset uudistukseen sisällytetyt lait ovat valtion virkamieslaki (755/86) sekä valtion virkamieslain voimaanpanolaki (756/86).

Ulkoasiainhallinnosta annetun lain (1129/77) 1—3 § otettaisiin uuteen lakiin sisällöllisesti entisenlaisina.

Valtion virkamieslain voimaanpanolain 3 ja 4 §:n säännöksillä kumotaan nykyisin voimassa olevat keskeiset virkamiehen oikeusasemaa koskevat lait ja asetukset. Lisäksi lain 6—8 §:n mukaan valtion virkamieslain voimaan tultua enää voimassa olevia lainsäädännössä olevia tämän lain kanssa ristiriidassa olevia säännöksiä ja määräyksiä. Tällaisia säännöksiä ovat valtion virastojen ja laitosten hallintoa koskevien lakien ja asetusten eräät säännökset, jotka koskevat muun muassa virkatyyppien vahvistamista, virkaan ottamista, käytettäväksi asettamista (disponibiliteettia), kurinpitoa ja muutoksenhakua virkasuhdetta koskeviin päätöksiin.

Voimassa oleva lain 5 §:ssä oleva luettelo ulkoasiainhallinnon viroista ehdotetaan jätettäväksi tarpeettomana pois. Uuden virkamieslain mukaan niin sanottuja virkatyypppejä ei enää tarvitse vahvistaa lailla.

Voimassa olevan lain 7—10 §:n mukaisesti yhtenäisvirka- ja yhtenäisurajärjestelmän virkaan nimittämisestä ja tehtävään määräämisestä säädetäisiin asetuksella.

Virantoimituspaikan määräämistä ja siihen liittyvää siirtymävelvollisuutta koskevat voimassa olevan lain 8 ja 11 §:n säännökset uusittaisiin selkeämmiksi.

Voimassa olevan lain 12 §:ssä mainituista arvonimistä säädetäisiin asetuksella. Käytettäväksi asettamista koskevat lain 13 ja 14 § jäisivät tarpeettomina pois.

Valtiovarainministeriö on antanut pysyväisohjeen, jonka mukaan edellä mainitut hallintolait

Ulkomaaanedustuksessa palvelevien virkamiesten niin sanottuja notaarioikeuksia ja kunniaakonsulien toimivaltuuksia koskevat säännökset ehdotetaan sisällytettäväksi uuteen lakiin sisällöltään entisinä.

Ulkomailta hädänalaiseen asemaan joutuneelle Suomen kansalaiselle myönnettävistä avustuksista ja niiden takaisinperinnästä ehdotetaan säädettäväksi laissa. Ehdotus sisältää eräitä tarkennuksia ja muutoksia nykyisiin säännöksiin.

2. Asian valmistelu

Lakiehdotus on valmisteltu ulkoasiainministeriössä virkatyönä.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole taloudellisia vaikutuksia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotus

1 §. Lakiehdotuksen 1 §:ssä määritellään ulkoasiainhallinto. Sisällöltään säännös on sama kuin nykyisessä laissa.

2 §. Pykälässä määritellään ulkomaaanedustuksen organisaatio. Säännös, joka sisällöltään vastaa nykyistä lakia, perustuu diplomaattisia suhteita koskevaan Wienin yleissopimukseen (SopS 4/70).

3 §. Ehdotuksen mukaan diplomaattiset edustustot ja kunniaapäkonsulinvirastot perustetaan asetuksella. Muut kunniaakonsulinvirastot perustettaisiin ulkoasiainministeriön päätöksellä. Kunniaakonsulinvirastojen perustamisesta ei aiheudu valtiolle merkittäviä kustannuksia.

4 §. Ehdotuksen mukaan ulkoasiainhallinnon virkamiehen virantoimituspaikan ministeriössä ja ulkomaaanedustuksessa määrää nimittävä viranomaislainen. Ulkoasiainhallinnon virat on voimassa olevan yhtenäisvirkaajärjestelmän mukaisesti perustettu ulkoasiainhallintoon ja virkamiehet siirtyvät uuteen virantoimituspaikkaan omassa virassaan ilman uutta nimitystä. Poikkeuksen muodostavat ulkoasiainministeriön niin sanotut erityisvirat, jotka on perustettu ulkoasiainministeriöön ja joita ei voida siirtää muualle ulkoasiainhallintoon. Tällaisia ovat valtiosihteerin ja alivaltiosihteerin virkojen lisäksi esimerkiksi lainsäädäntöneuvos, ylitarkastaja, kielenkääntäjä, laskentapäällikkö ynnä muut hallinnollisiin, vain ministeriössä esiintyviin erityistehtäviin perustuvat virat.

Virkamiesten sijoittamisesta ministeriön osastoille ja muihin työyksiköihin päättäisi ehdotuksen mukaan ulkoasiainministeriö.

5 §. Ehdotuksen mukaan ulkoasiainhallinnon virkamiehet ovat velvollisia siirtymään toiseen virantoimituspaikkaan ulkoasiainhallinnossa mukaan kuin 4 §:ssä säädetään. Siirtymisvelvoitus koskisi ministeriön niin sanotuista erityisviran haltijoista myös valtiosihteerinä ja alivaltiosihteerinä.

Ehdotus vastaa sisällöltään nykyisen ulkoasiainhallintolain nykyistä 11 §:ää. Tällä hetkellä siirtymisvelvollisten piiri määritelty toisaalta kansainvälisen ja toisaalta virkasuhteen laadun perusteella. Ylimääräiset ja tilapäiset virkamiehet ei ole olleet siirtymisvelvollisia. Kun uuden virkamieslainsäädännön voimaantullessa kaikki ylimääräiset toimet muuttuvat viroiksi, on, jos siirtymisvelvollisten piiri ei laajenisi, siirtymisvelvollisuus voitava sulkea pois joidenkin virkamiesten osalta. Lakiehdotuksen mukaan tästä säädetäisiin asetuksella.

Siirtymisvelvollisuutta voidaan lakiehdotuksen mukaan rajoittaa asetuksella. Tällä hetkellä on rajoituksetta siirtymisvelvollisia vain yleisuran ja alueen virkamiehet. Yleisuran I- ja II-alueiden virkamiehet sekä lehdistö- ja kehitysteistyöviran virkamiehet ovat siirtymisvelvollisia vain ulkomaaanedustuksesta ministeriöön.

6 §. Tässä pykälässä on määritelty edustustovirkamiesten toimivalta niin sanotuissa notaariakonsulitehtävissä. Nykyisessä laissa olevat vaatimukset virkasuhteen laatuun ehdotetaan poistettaviksi ja oikeudet, sikäli kun ne eivät johdu suoraan laista, voidaan myöntää palvelussuhteen laadusta riippumatta edustustustoissa palveleville henkilöille, jotka ovat Suomen kansalaisia.

7 §. Ehdotuksen mukaan kunniaakonsulilla oikeus pitää omista suoritteistaan kantama-

ulkoasiainhallinnon maksuperusteasetuksen (302/85) mukaiset maksut siten kuin ulkoasiainministeriö tarkemmin määrää.

8 §. Tähän pykälään on otettu säännökset hädänalaiseen asemaan ulkomailla joutuneelle Suomen kansalaiselle ulkomailla myönnettävistä avustuksista.

Pykälän 1 momentti vastaa ulkomaanedustuksesta annetun asetuksen (159/64) ja vuotuisen tulo- ja menoarvion asianomaisen momentin perustelujen mukaista nykyistä käytäntöä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että avustukset voidaan periä takaisin ilman tuomiota tai päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoihin annetussa laissa (367/61) on säädetty. Avustuksen välittämistä perittävä ulkoasiainhallinnon maksuperusteasetuksen mukainen toimitusmaksu on tälläkin hetkellä perittävissä mainitun lain nojalla ilman tuomiota tai päätöstä. Tällä hetkellä tilanne on se, että mikäli avustusta saanut henkilö kieltäytyy suorittamasta avustussummaa takaisin, ministeriön on nostettava kanne alioikeudessa. Perinnästä aiheutuu tuomioistuinkäsittelyineen runsaasti kustannuksia ja viivytyksiä. Muutos ei heikennä avustuksen saajan oikeusturvaa, koska avustuksia myöntävät viranomaiset toimivat virkavastuulla ja avustuksen myöntämisestä tehdään aina avustuksen saajan allekirjoituksella varustettu toimituskirja.

Pykälän 2 momentin mukaan ulkoasiainministeriö voisi päättää, että valtion varoista maksettu

avustus voidaan jättää perimättä, mikäli henkilö, jolta se olisi perittävä, on varaton, tai perimättä jättämiseen on muu erityinen syy. Voimassa olevat valtion saatavien perimistä koskevat säännökset edellyttävät, että ulkoasiainministeriö on velvoitettu perintätoimenpiteisiin, vaikka on ilmeistä, että asianomainen on varaton tai perimiskustannukset ylittävät saatavan määrän.

9 §. Pykälän mukaan tarkemmat säännökset lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

10 §. Pykälä koskee lain voimaantuloa. Ehdotetulla lailla kumottaisiin laki ulkoasiainhallinnosta.

2. Voimaantulo

Esitys liittyy vuoden 1988 alussa voimaan tulevaan valtion virkamieslainsäädännön uudistukseen. Tämän vuoksi ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1988. Kumottavan lain 14 §:n säännöksiä ehdotetaan kuitenkin sovellettaviksi valtion virkamieslain voimaantulon 17 §:n 2 momentin nojalla sellaisiin virkamiehiin, jotka on ennen valtion virkamieslain voimaantuloa asetettu ulkoasiainministerin käyettäväksi.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki ulkoasiainhallinnosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Yleisiä säännöksiä

1 §

Ulkoasiainhallinnon muodostavat ulkoasiainministeriö ja sen alainen ulkomaanedustus.

2 §

Ulkomaanedustuksen muodostavat diplomaattiset edustustot ja konsuliedustustot.

Diplomaattiset edustustot ovat suurlähetystöjä, lähetystöjä, pysyviä edustustoja tai erityisedustustoja.

Konsuliedustustot, jotka voivat olla joko lähetetyn konsulin virastoja tai kunniakonsulinvirastoja, ovat pääkonsulinvirastoja, konsulinvirastoja ja varakonsulinvirastoja.

3 §

Suurlähettilään johtaman suurlähetystön, pysyvän edustuston ja erityisedustuston, lähettilään tai asiainhoitajan johtaman lähetystön, lähetetyn konsulin viraston sekä kunniapääkonsulinviraston perustamisesta säädetään asetuksella.

Muiden edustustojen perustamisesta päättää ulkoasiainministeriö.

Virantoimituspaikan määrääminen

4 §

Sikäli kuin virkamiehen virantoimituspaikka ei määräydy tehtävään määräämisen nojalla tai virkaa ei ole perustettu ulkoasiainministeriöön, määrää virantoimituspaikan nimittävä viranomaisen.

Virkamiesten sijoittamisesta ministeriön osastoille ja muihin työyksiköihin määrää ulkoasiainministeriö.

Siirtymisvelvollisuus

5 §

Valtiosihteeri ja alivaltiosihteeri sekä virkamies, jonka virkaa ei ole perustettu ulkoasiainministeriöön, on velvollinen siirtymään toiseen tehtävään tai virantoimituspaikkaan sen mukaan kuin 4 §:ssä säädetään. Valtiosihteeri ja alivaltiosihteeri on nimitettävä samalla ulkoasiainneuvoksen virkaan.

Edellä 1 momentissa säädettyä velvollisuutta voidaan rajoittaa asetuksella.

Erinäisiä säännöksiä

6 §

Jollei laki tai asianomaisen maan kanssa tehty sopimus sitä estä, voi ulkomaanedustuksessa palveleva avustaja tai hallinnollinen avustaja sekä virka-asemaltaan näitä korkeampi virkamies sekä muu ministeriön siihen erikseen valtuuttama edustustossa palveleva Suomen kansalainen laillisin vaikutuksin suorittaa toimialueellaan tehtäviä, jotka Suomessa kuuluvat julkiselle notaarille tai joiden suorittaminen ulkomailla kuuluu lain, asetuksen tai kansainvälisen sopimuksen mukaan Suomen edustustolle.

Kunniakonsuli voi toimialueellaan suorittaa senlaatuista 1 momentissa mainittuja tehtäviä, joita toimittamaan ministeriö on hänet valtuuttanut.

7 §

Kunniakonsulilla on oikeus pitää omista suoritteistaan kantamansa ulkoasiainhallinnon maksuperusteasetuksen (302/85) mukaiset maksut siten kuin ulkoasiainministeriö tarkemmin määrää.

8 §

Ulkomailla hädänalaiseen asemaan joutuneelle Suomen kansalaiselle Suomen edustusto voi tarpeekseen varattujen määrärahojen puitteissa myöntää taloudellista avustusta talletusta tai takaisinmaksusitoumusta vastaan, siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Erityisestä syytä avustusta voidaan kuitenkin myöntää myös ilman talletusta tai takaisinmaksusitoumusta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut avustukset voidaan periä takaisin ilman tuomiota tai päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoimin annetussa laissa (367/61) on säädetty. Valtion varoista maksettu avustus voidaan kuitenkin jättää perimättä, mikäli henkilö, jolta se olisi perittävä, on varaton, tai perimättä jättämiseen on muu erityinen syy.

9 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

Voimaantulo

10 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
1987 .

Tällä lailla kumotaan ulkoasiainhallinnosta 30
päivänä joulukuuta 1977 annettu laki (1129/77).

Kumotun lain 14 §:n säännöksiä noudatetaan kuitenkin valtion virkamieslain voimaanpanolain (756/86) 17 §:n 2 momentissa säädetyn mukaisesti virkamieheen, joka on ulkoasiainministerin käytettävänä (disponibiliteetissa) valtion virkamieslain (755/86) tullessa voimaan.

Helsingissä 30 päivänä lokakuuta 1987

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ulkoasiainministeri *Kalevi Sorsa*

